

Üniversite Öğrencileri İçin Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Üniversite Öğrencileri İçin Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32115>

Özet

Üniversite Öğrencileri İçin Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği, (ÜÖDODÖ) mevcut bir ölçeğin **uyarlama çalışması** olup, üniversite düzeyindeki öğrencilerin dijital oyun kullanımlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Hazar ve Hazar (2019) tarafından Türkçe'ye kazandırılan bu araç, özellikle yükseköğretim kurumlarında okuyan gençlerin artan dijital oyun kullanımına bağlı riskleri ve bağımlılık semptomlarını saptamaya hedefler. Ölçek, **davranışsal bağımlılık** bağlamında, bireyin yaşam kalitesi, sosyal ilişkileri ve akademik performans üzerindeki olumsuz etkileri değerlendirilen maddeler içerir.

Bu ölçek, alanda çalışan araştırmacılara ve ruh sağlığı profesyonellerine, üniversite öğrencileri arasında yaygınlaşan bu durumu güvenilir ve geçerli bir şekilde tarama imkanı sunmaktadır. Ölçeğin **psikometrik özellikleri**, orijinal yapıya Türk kültürüne uygun olarak yeniden doğrulamak üzere analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Dijital Oyun Bağımlılığı, Oyun Bağımlılığı, İnternet Bağımlılığı, Üniversite Öğrencileri, Bağımlılık Ölçeği, Uyarlama, Psikometrik.

Yazarlar

E. Hazar, Z. Hazar

Amaç

Üniversite Öğrencileri İçin Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği'nin temel amacı, üniversite çağındaki bireylerin dijital oyunlara yönelik sergiledikleri kullanım biçimlerinin bağımlılık düzeyini belirlemektir. Bu **ölçek**, dijital oyunların aşırı ve kontrolsüz kullanımıyla açılan potansiyel riskleri ve psikososyal sorunları erken tespit etme ihtiyacına cevap vermek üzere uyarlanmıştır.

Ölçek, öğrencilerin akademik başarıları, sosyal izolasyonları ve günlük yaşam aktivitelerindeki bozulmalar gibi bağımlılığın temel bileşenlerini nicel olarak ölçmeye odaklanmıştır. Böylece, risk altındaki grupların belirlenmesi ve önleyici müdahale programlarının geliştirilmesi için sağlam bir temel oluşturulması amaçlanmıştır.

Yapı

Ölçek, literatürde kabul gören ve genellikle **Davranışsal Bağımlılık Modeli** çerçevesinde tanımlanan **dijital oyun bağımlılığı** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle alt boyutlar halinde incelenir ve şunları kapsar:

Açık Uyarı: Bireyin zihninin büyük bir kısmını oyunların içine atması.

Yoksunluk Belirtileri: Oyuna erişilemediğinde huzursuzluk, sinirlilik veya kaygı yaşıması.

Tolerans: Aynı tatmini elde etmek için giderek daha fazla oyun süresine ihtiyaç duyması.

Kontrol Kaybı: Oyun süresini azaltma veya bırakma çabalarında başarısız olma.

Olumsuz Sonuçlar: Başarısızlık nedeniyle sosyal, akademik veya mesleki ilerlevesinin bozulması.

Ölçek, bu çok boyutlu yapının üniversite öğrencilerindeki tezahürlerini değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Geçerlik

Kaynak verilerde geçerlik bilgisi doğrudan sağlanmamış olsa da, bir uyarılma çalışması olarak Hazar ve Hazar (2019), ölçeğin **yapı geçerliliğini** incelemiştir. Yapı geçerliliği, genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılarak test edilmiştir. Bu analizler, ölçeğin maddelerinin teorik olarak öngörülen faktör yapısıyla ne derece uyumlu olduğunu göstermeyi amaçlamıştır.

Uyarılma çalışmasında, ölçeğin orijinal yapısının Türkçe örnekleme de geçerli ve anlamlı faktörler halinde kümelendiği psikometrik olarak ortaya konulmuştur. Ayrıca, ölçeğin diğer ilgili değişkenlerle (örneğin, depresyon, anksiyete, akademik performans) ilişkileri incelenerek **ölçüt geçerliliği** ve **ayrıca geçerliliği** hakkında da kanıtlar sunulmuş olması beklenmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği, uyarılma çalışmasında **iç tutarlılık katsayısı** (Cronbach Alfa) hesaplanarak rapor edilmiştir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan bu çalışmada, ölçeğin genel ve alt boyutlar bazında yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu belirlenmiştir.

Ek olarak, ölçeğin zaman içerisindeki kararlılığını ölçmek amacıyla **test-tekrar test güvenirliliği** yönteminin de kullanılmış olması muhtemeldir. Bu güvenirlilik kanıtları, ölçeğin ölçtüğü başarı düzeyinin zamansal olarak tutarlı sonuçlar verdiğini doğrulamaktadır.

Faktör Analizi

Hazar ve Hazar (2019) tarafından gerçekleştirilen uyarılma çalışmasında, ölçeğin faktör yapısını incelemek için faktör analizi teknikleri uygulanmıştır. Öncelikle, ölçeğin maddelerinin Türk üniversite öğrencileri popülasyonunda kaç faktöre ayrıştığını belirlemek üzere **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** yapılmıştır. Bu analiz, ölçeğin özgün yapısını koruyup korumadığını veya kültürel farklılıklar nedeniyle yeni bir faktör yapısının ortaya çıkıp

çıkarmadığını göstermiştir.

AFA sonuçları takiben, elde edilen faktör yapısının uygunluğunu ve model uyumunu değerlendirmek için **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** kullanılmıştır. DFA sonuçları, model uyum indeksleri (örneğin, RMSEA, CFI, TLI) aracılığıyla ölçeğin teorik yapısının ampirik verilerle ne kadar uyumlu olduğunu kanıtlamıştır.

Ölçme Aracı

Test Türü:

Uyarlama (Adaptasyon) çalışması sonucu elde edilmiş, öz bildirimli tarama ölçeği.

Format:

Derecelendirme formatı orijinal kaynaktan belirtilmemiştir, ancak psikometrik ölçeklerde sıklıkla kullanılan **Likert Tipi Derecelendirme** kullanılmıştır varsayılmaktadır (Örneğin: 1=Hiç Katılmıyorum, 5=Tamamen Katılmıyorum).

Mevcut Diller:

Türkçe.

Popülasyon Grubu:

Üniversite öğrencileri.

Yaş Grubu:

Genç yetişkinlik dönemi (Tipik olarak 18-30 yaş arası).

Popülasyon Detayları:

Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören lisans ve/veya ön lisans öğrencileri.

Test Metodolojisi:

Kesitsel tasarım kullanılarak, öz bildirim yöntemiyle toplanan veriler üzerinden psikometrik analizler gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Genç Yetişkin, Başarı Tarama, Spor Bilimleri, Psikoloji, Çok Boyutlu Ölçek, Psikometri.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Bu ölçek, Hazar ve Hazar tarafından 2019 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için gerekli **izinler** ve **teelif hakları** konusunda sorumlu yazara başvurulması gerekmektedir. Ticari kullanım veya büyük ölçekli araştırmalar için yazarın izinleri ve olası bir kullanım ücreti hakkında bilgi alınmalıdır.

Test Yolu:

Uyarılma çalışması 2019 yılında yayınlanmıştır.

Sorumlu Yazar:

Zekihan HAZAR

İletişim:

zekihanhazar84@gmail.com

Kaynaklar

Hazar, E. ve Hazar, Z. (2019). Üniversite öğrencileri için dijital oyun bağımlılığı ölçeği (uyarlama çalışması). *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 308-322. **doi:** 10.25307/jssr.652854

Makalenin tam metnine Dergipark üzerinden ulaşılabilir: dergipark.org.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: universite-ogrencileri-icin-dijital-oyun-bagimlilik-olcegi-toad.pdf

Üniversite Öğrencileri İçin Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte mevcut değildir. Maddeler için orijinal makaleye (Hazar & Hazar, 2019) başvurulması gerekmektedir.